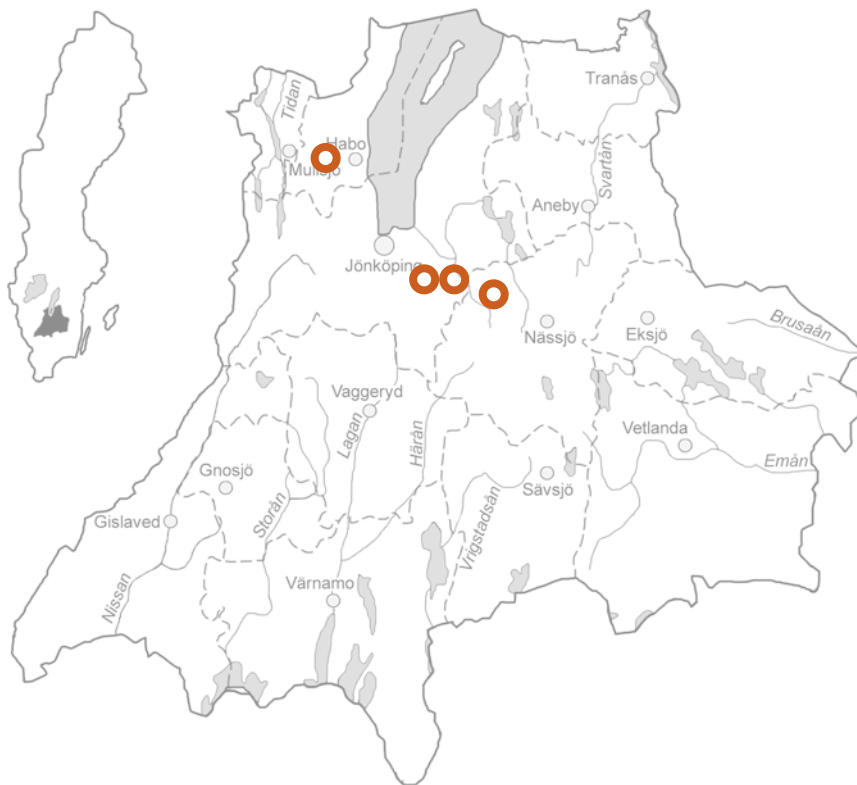

Planfria järnvägs korsningar

Arkeologisk utredning inför planfria järnvägs korsningar sträckan Furusjö och Äng, Habo, Rogberga, Öggestorp och Barkeryds socknar i Habo, Jönköping och Nässjö kommun, Jönköpings län

Jönköpings läns museums dnr: 2018-241
Länsstyrelsens dnr: 431-7755-2018

Rapport, foto och ritningar: Anna Ödeén
Rapportgranskning: Mikael Nordström
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor, Geografiska Grunddata samt Geodata (FUK)
är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833, nr MS2012/03742 samt dnr i2012/1091.

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2019

Rapport över utförd arkeologisk undersökning

Beskrivning av undersökningsresultaten.

Bakgrund

Anledningen till den arkeologiska utredningen var Trafikverkets arbete med att skapa planfria järnvägs korsningar på sträckan Sandhem i Mullsjö kommun till Äng i Nässjö kommun. Länsstyrelsen har bedömt att fyra platser, område 1-4, kräver en arkeologisk utredning för att klargöra fornlämningsbilden. Utredningen inleddes med inventering i fält i november 2018. Då gjordes en okulär besiktning av områdena vid Furusjö i Habo socken och Äng i Barkeryd socken. De två kvarvarande områdena, Tenhult i Rogberga socken och Kanarp i Öggestorps socken, inventerades först i september 2019. Detta berodde på att lantmäteriförättningar inför den nya vägen inte var avslutade förrän då. Provrutsgrävningen i Tenhult socken kunde genomföras först i november 2019 då en överenskommelse mellan fastighetsägaren och Trafikverket gjorts. Sammanlagt omfattade de fyra områdena 6,5 hektar. Områdena låg på olika höjd; lägst var Tenhult på 210-220 m.ö.h. och högst Äng på 300-330 m.ö.h.

Resultat, från väst till öst

Område 1 Furusjö, Habo socken och kommun: Området gick i den västra delen genom betes/hagmark och i den östra utmed en mindre skogsbruksväg (se figur 1 och 2). Utmed den planerade vägen var det blockig och stenig terräng med några inslag av sankare partier. Inom området påträffades inga ytor som ansågs vara lämpliga boplatslägen.

Intill och i gränsen vid den öppna hagmarken i västra delen var en stenmur. Sammanlagt var den cirka 350 m lång, 1,5-2 m bred och 0,8-1 m hög, med stenar i storleken 0,4-0,8 m. Muren var vällagd, framförallt i den östra och norra begränsningen, i övrigt mer raserad. Den hade en öppning intill ett större stenblock i den östra delen (se figur 3). Muren är fortfarande i bruk, som hägnad vid betesmark.

Område 2 Tenhult, Rogberga socken i Jönköpings kommun: Utredningsområdet gick på båda sidor om järnvägen (se figur 4). Ytan väster om spåret bestod av öppen betes/hagmark förutom den nordligaste delen som var mer igenvuxen av sly. Öster om spåret och mot Tenhultsjön bestod området av stenig skogsmark bevuxen framförallt med löv. Utmed spårets västra begränsning och parallellt med detta låg en stenmur, inom utredningsområdet 200 m lång (NNÖ-SSV). Muren var 1,2-1,5 m bred och 0,45-1,1 m hög med stenar i storleken 0,2-0,8 m. Muren var vällagd och ställvis i 4 skift. I murens södra del var en öppning, 2,5 m bred och intill denna en grindstolpe i sten. På andra sidan spåret, rakt österut stod ytterliggare en grindstolpe, dock skadad. Muren bedöms vara sentida och används som hägnad vid betesmark.

På fastighetsgränsen i områdets norra del fanns lämningarna efter en banvaktarstuga (se figur 5 och 7). Husgrunden, som var gjuten var 14 x 7 m (Ö-V). Trappan, även den gjuten, fanns kvar utmed norra sidan. Dock fanns spår av en äldre husgrund, en syllstensrad av vällagda omkring 0,8 m stora stenar, inom den gjutna grunden. Vattenrör i järn och tegelkross fanns inom husgrunden och intill växte äppelträd. Cirka 20 meter SÖ om husgrunden låg en välbevarad jordkällare (se figur 6).

Öster om husgrunden har fynd gjorts av en skafthålsyxa samt en mejsel eller yxa i flinta. Det var banvaktmästaren Axel Andersson som påträffade föremålen, omkring år 1925, vid grävning i slänten ner mot sjön. Detta föranledde provrutsgrävning i närområdet. 15 provrutor á 0,6 x 0,6 meter grävdes runt banvaktarstugan (se figur 5). Dock gjordes inga fler fynd av stenålderskaraktär.

Område 3 Kanarp, Öggestorps socken i Jönköpings kommun: Utredningsområdet gick i ett skogsbyrn intill en åker, beväxt med vall, och begränsades i väster av en brant ravin ner mot Stensjöån (se figur 8). Det ursprungliga utredningsområdet har reviderats något i södra delen och flyttats omkring 30 m västerut. Området bedömdes inte som boplatsläge och i övrigt påträffades inga lämningar som föranleder vidare utredning av ytan.

Område 4 Äng, Barkeryds socken i Nässjö kommun : Sträckan för den nya vägen gick till största delen genom en stenig och blockig terräng och hade därför inga direkta boplatslägen (se figur 9). I norra delen av området, men söder

om järnvägen, fanns något mer öppna, röjda hagmarker med omgivande stenmurar och röjningsrösen/stentippar. Dessa är dock fortfarande i bruk.

I områdets sydligaste ligger lägenhetsbebyggelsen L1974:3109 (RAÄ 200:1) med delar av husgrunden och ett spismursröse kvar (se figur 10).

Åtgärdsförslag

Jönköpings läns museum anser inte att fler antikvariska insatser krävs inom område 1 i Furusjö, område 2 i Tenhult och område 3 i Kanarp.

Gällande område 4 i Äng och lägenhetsbebyggelsen L1974:3109 så ligger den i utredningsområdets gräns och bör kunna undvikas vid exploatering. Om det inte är möjligt och lämningen påverkas bör dock dess status, fornlämning eller övrig kulturhistorisk lämning, fastställas.

Länsmuseet har samrått med Länsstyrelsen angående åtgärdsförslaget.

Administrativa uppgifter

IDENTIFIERINGSUPPGIFTER

Dnr: 241/2018	Dnr enl Lst beslut: 431-7755-2018	Rapport: 2019:49
Landskap: Småland	Län: Jönköping	Kommun: Habo, Jönköping, Nässjö
Socken: Barkeryd, Habo, Rogberga, Öggestorp	Trakt/kvarter/fastighet: Släthult 1:14 m.fl., Tenhult 24:47, Kanarp 2:3 m.fl., Äng 1:15 m.fl.	
Ekonomisk karta: 63E 9gN, 63E 9hS, 64E 2dS	Fornl nr:	Stad:
N: 6420473	E: 439059	Nivå – lägsta: 210 m.ö.h. -högsta: 330 m.ö.h.

UNDERSÖKNINGENS ART OCH OMFATTNING

UNDERSÖKNINGENS ART OCH OMFATTNING				
Typ av exploatering: Vägbygge				
Typ av undersökning: Arkeologisk utredning				
Uppdragsgivare: Trafikverket			Ansvarig institution: Jönköpings läns museum	
Fältarbetsledare: Anna Ödeén			Fältarbete from 28 nov 2018 tom 13 nov 2019	
Antal arbetsdagar i fält:				
Undersökningens omfattning	Utredd yta/m²	Schaktad yta/m²	Schakt/löpm	Volym/m³
	65 000			

UNDERSÖKNINGSOBJEKT OCH UNDERSÖKNINGSRESULTAT

Uppgifter ur RAÅ:s fornl.reg	Sammanstatta lämningar:
Lämningar:	
Undersökningsresultat	Sammanstatta lämningar:
Anläggningar: Lägenhetsbebyggelse, Övrig, 1 st;	
Totalt antal undersökta	-gravar: -boplatskonstruktioner:
Datering: Historisk tid Nyare tid Nyare tid efter 1850	

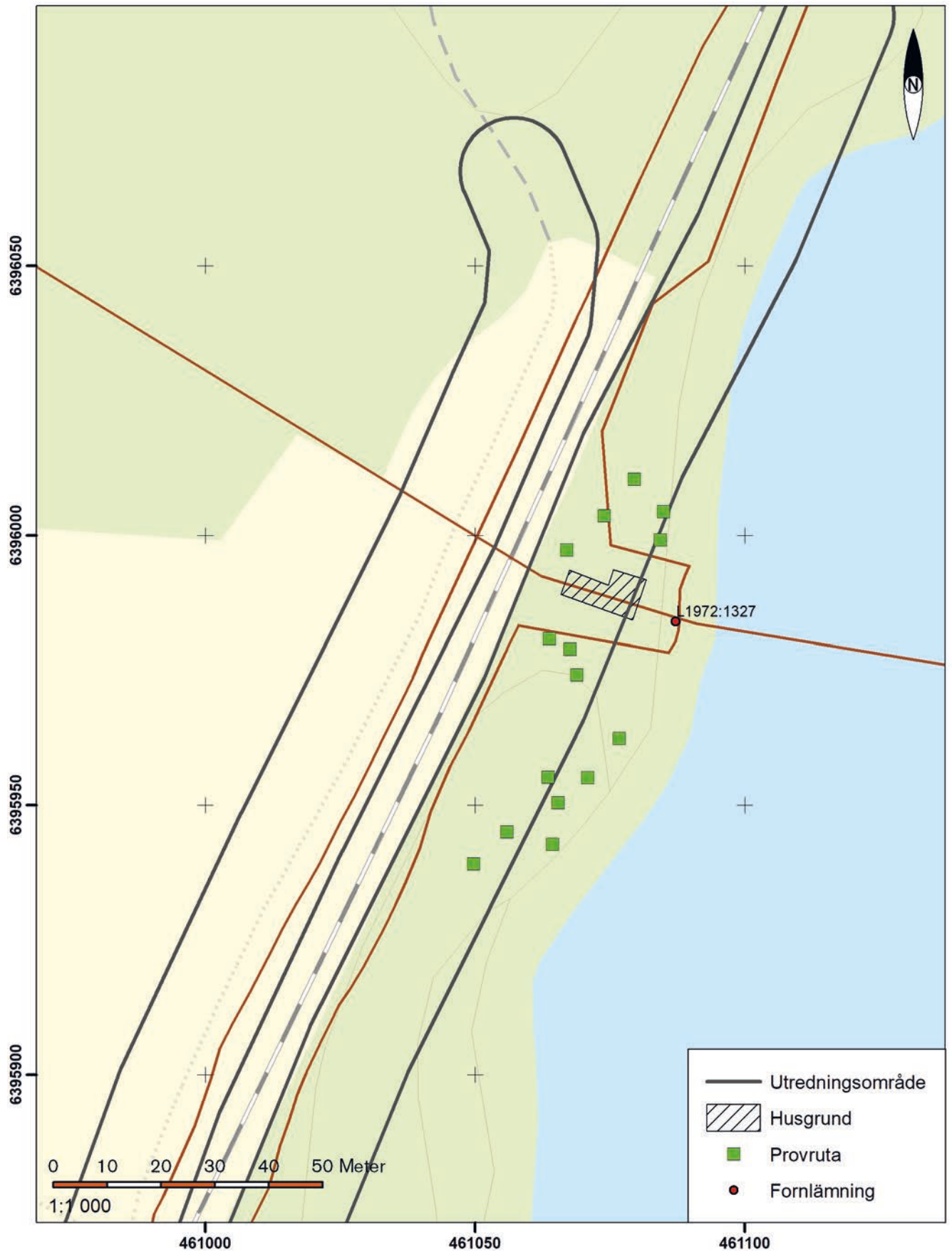
Figur 1. Översikt av område 1 i Furusjö. Digitala ekonomiska kartan 64E 2dS. Skala 1:10 000.

Figur 2-3. Ovan: Område 1 Furusjö, hagmarken i områdets västra del. Nedan: Område 1 Furusjö, stenmuren med öppning intill ett stenblock. Båda från inventeringen i november 2018.

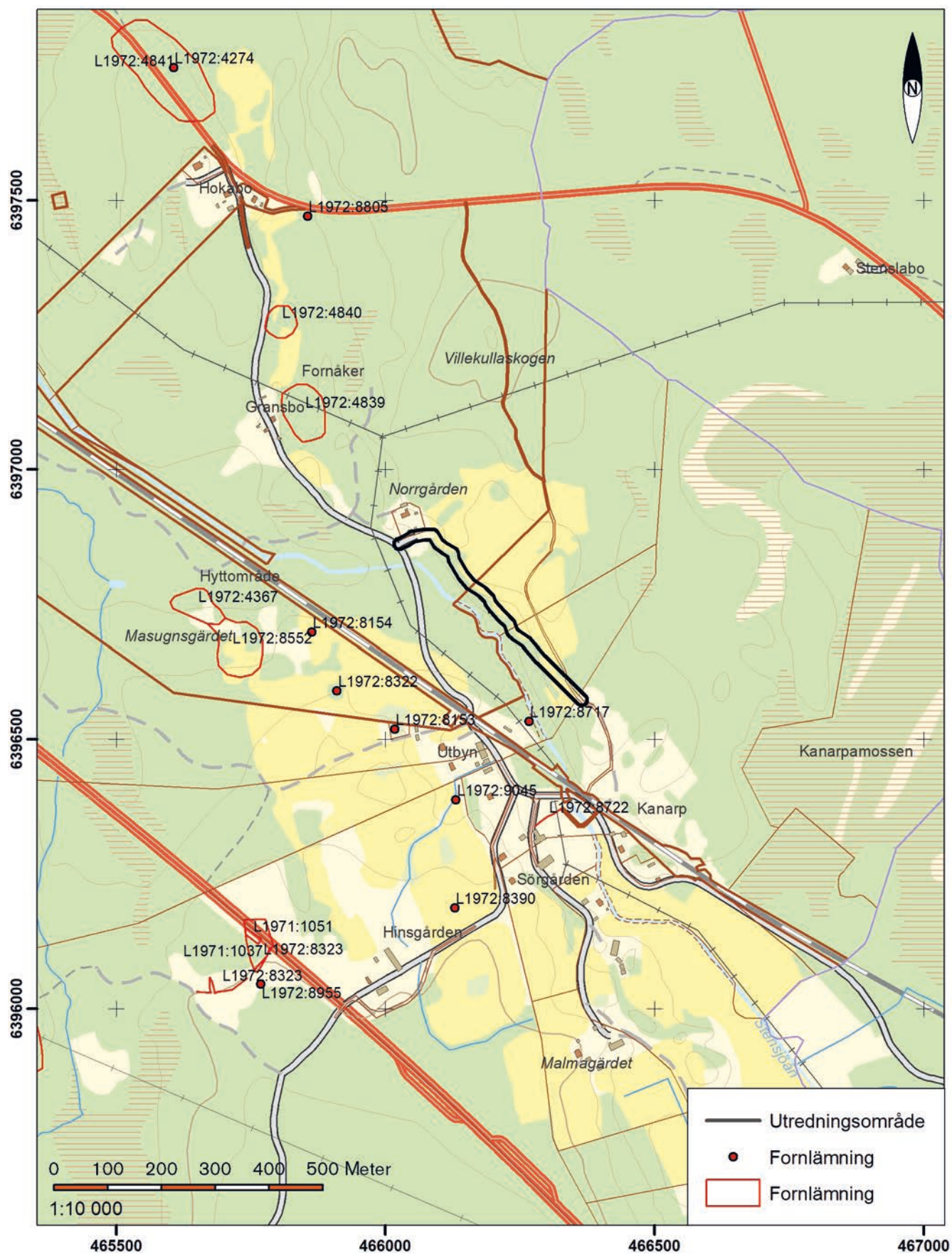
Figur 4. Översikt av område 2 i Tenhult. Digitala ekonomiska kartan 63E 9gN. Skala 1:10 000.

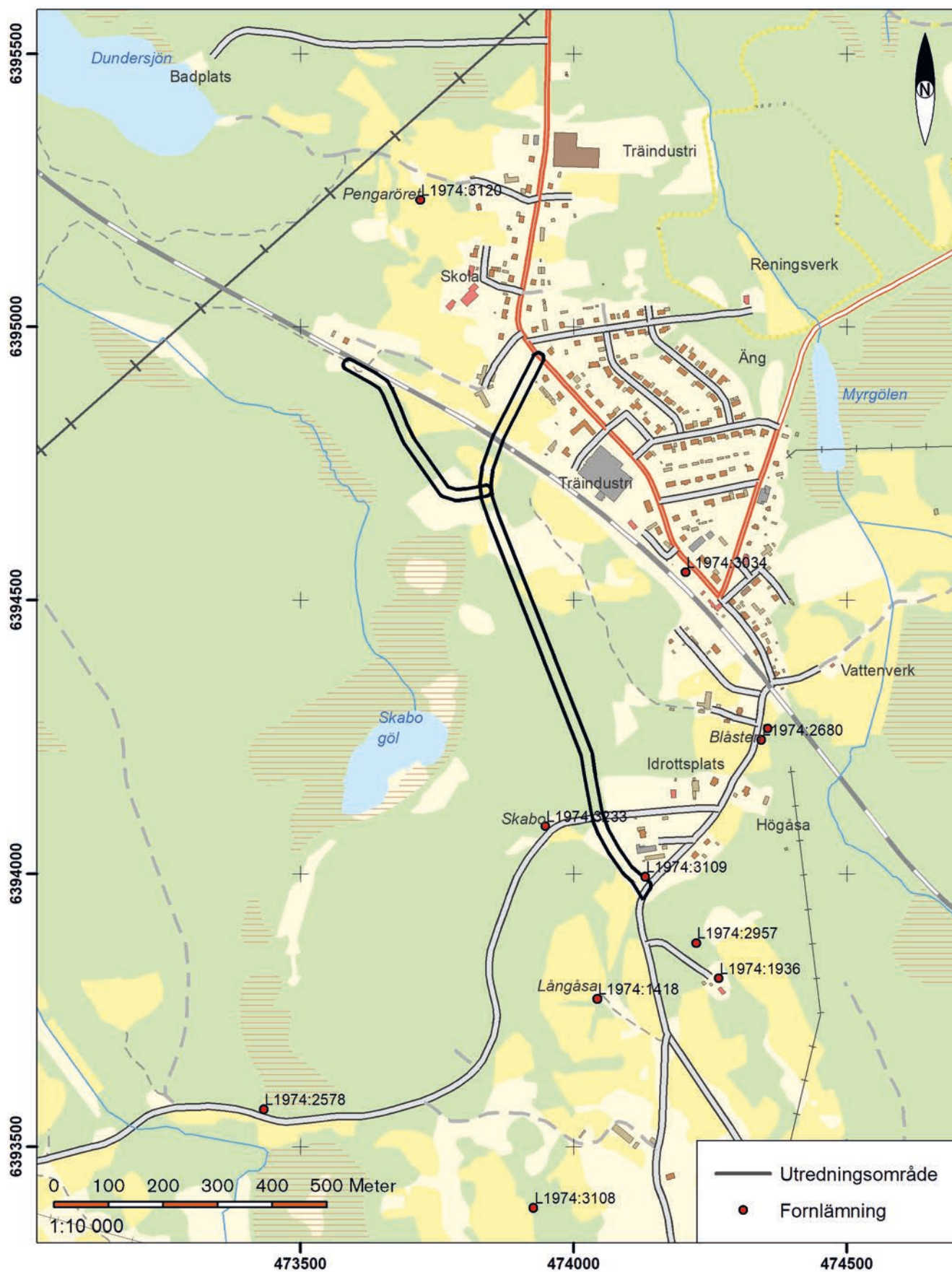
Figur 5. Område 2 Tenhult, plan med provrutorna och banvaktarstugan markerade.

Figur 6-7. Ovan: Område 2 Tenhult, jordkällaren vid banvaktarstugan, vid inventeringen i september 2019. Nedan: Område 2 Tenhult husgrunden till banvaktarstugan, vid provrutsgrävningen i november 2019.

Figur 8. Översikt av område 3 i Kanarp. Digitala ekonomiska kartan 63E 9gN. Skala 1:10 000.

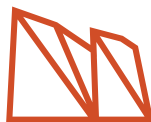

Figur 9. Översikt av område 4 i Ång. Digitala ekonomiska kartan 63E 9hS. Skala 1:10 000.

Figur 10-11. Ovan: Lägenhetsbebyggelsen i område 4 Äng L1974:3109 och dess spismursröse. Foto från sydväst. Nedan: Arbetsbild från provrutgrävningen i område 2 Tenhult.

För att göra obevakade järnvägsövergångar mer säkra har Trafikverket beslutat att bygga om ett antal av dessa. Denna rapport beskriver den arkeologiska utredningen som har gjorts som en del i det arbetet. Bland annat återfanns lämningarna efter en banvaktarstuga från tidigt 1900-tal. Den tidens säkerhet vid järnvägen.

Arkeologisk rapport 2019:49
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM